

DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ A COPILULUI – FACTOR ÎN FORMAREA ELEMENTELOR CULTURII ARTISTIC-ESTETICE

Ciobanu Claudia Veronica

UPSC „Ion Creangă”

(România)

ORCID: 0000-0003-2258-883X

Adnotare

Deși procesul structurării personalității se produce pe parcursul întregii vieți a individului, există unele perioade, unele vârste când acest program cunoaște o mai mare accentuare, implicând restructurări majore sau stabilizări parțiale. Prin anumite activități copiii se familiarizează cu viața societății, cu valorile acesteia, dar și cu nonvalori și kitsch. Lucrarea de față își propune identificarea ponderii impactului dezvoltării lor psiho-emoționale asupra produselor artistice create, dar și în însușirea valorilor estetice ale societății.

Cuvinte-cheie: dezvoltare socio-emoțională, mediul cultural, creația artistică.

Annotation

Although the process of structuring the personality occurs throughout the life of the individual, there are some periods, some ages when this program is more accentuated, involving major restructuring or partial stabilization. Through certain activities, children become familiar with the life of society, its values, but also with non-values and kitsch. This paper aims to identify the impact of their psycho-emotional development on the created artistic products, but also in the appropriation of the aesthetic values of society.

Keywords: socio-emotional development, cultural environment, artistic creation.

Caracteristici ale dezvoltării socio-emoționale a școlărilor. Dezvoltarea socio-emoțională este o caracteristică permanentă a omului ca ființă socială, care interacționează cu diverse tipologii de caractere, provocând noi abordări în gestionarea emoțiilor. „Școlăritatea este vârsta descoperirii realității fizice, umane și, mai ales, a auto-descoperirii” [2, p. 26], dar și a modelelor artistic-estetice. Se conturează elementele specifice percepției estetice, a reconstrucției imaginii artistice, formându-se repere de discriminare a realității estetice și a valorilor artistice.

Socializarea eului. Socializarea, unul dintre cele mai ample și mai complexe procese prin care indivizii devin ființe umane, este responsabilă și de construcția sinelui. „Socializarea primară înseamnă socializarea propriu-zisă, care are loc în copilărie și prin care individul, născut doar cu potențialități pentru viața socială, devine un membru efectiv al ei, achiziționând cunoștințe, deprinderi, valori, atitudini și comportamente umane” [1, p. 44]. Se interiorizează lumea socială, se cristalizează versiunea subiectivă a realității.

„Socializarea secundară este legată de diviziunea socială (...) și de distribuirea socială a cunoștințelor. Ea presupune internalizarea cerințelor, informațiilor, valorilor promovate” [4, p. 5] de școală și familie. „Socializarea secundară marchează trecerea de la lumea copilăriei *de acasă (cei 7 ani)* la o lume mai eterogenă” [4, p. 5] atât în ceea ce privește cerințele și normele, cât și relațiile și statutele sociale implicate – lumea școlii (clasa de elevi privită ca grup social). Este etapa cea mai importantă în descoperirea de modele și în însușirea de criterii discriminatorii în ceea ce privește Binele, Frumosul și Adevărul, Vl. Pâslaru identifică patru tipuri de cunoaștere care definesc capacitatea copiilor de se descoperi pe sine și lumea

exterioară lor, prin „cunoașterea empirică, dar și aici doar situativ, celelalte tipuri de cunoaștere revendicând pentru subiectul format al cunoașterii cerințe net superioare, precum:

- a) conștiința sinelui (capacitatea de a se diferenția de restul lumii ca entitate);
- b) operarea inteligentă și spontană cu principiile generale și specifice ale cunoașterii în toate cele patru domenii;
- c) capacitatea de a se defini pe sine în lume și lumea în propriul univers intim;
- d) capacitatea de creație științifică, artistică și tehnologică” [3, p.9].

Privită din perspectivă piagetiană, socializarea înseamnă *asimilare-acomodare-adaptare*. Astfel se identifică trei procese interdependente:

1. achiziționarea culturii prin educație = asimilare = mimetismul social;
2. integrarea culturii în structura personalității = acomodare = învățarea socială;
3. adaptarea la împrejurările sociale = adaptare = conformismul

Mimetismul social este specific copilului de vârstă preșcolară mică, care gândește, imită în conformitate cu valorile, normele dominante într-o cultură.

Învățarea socială este un proces de interiorizare continuă în plan cognitiv, afectiv și psihomotor a modelelor culturale în mijlocul cărora crește și se dezvoltă copilul.

Conformismul este o conduită socială care se învață și prin care formele de comportare și inter-relaționare educațională generează acceptare. Direcția în care se dezvoltă aceste trei procese sunt esențiale pentru formarea unei culturi artistic-estetice a copiilor. Mimetismul social implică formarea unei percepții asupra elementelor de limbaj estetic atât din literatură, muzică sau arte plastice. Expunerea copiilor la un anumit tip de cultură – sau subcultură – este esențială pentru formarea unei grile de valori personale.

Învățarea socială structurează exact aceste grile și sisteme de valori care definesc un grup social. Un copil care nu este expus unor valori veritabile nu va recunoaște și nu va putea discrimina valoarea de kitsch.

Conformismul se regăsește și în cultura artistic-estică, reprezentând interiorizarea valorilor prezentate anterior și dorința de a gândi „out of the box”, puterea de a crea o nouă valoare artistică.

Dezvoltarea socio-emoțională a elevilor are impact atât asupra modului de manifestare comportamentală, cât și asupra produselor artistice realizate. Pentru a putea ajuta această dezvoltare pozitivă a fiecărui copil trebuie să îi asigurăm fiecărui copil un context pozitiv de dezvoltare și să depistăm stilul potrivit de învățare, potențând astfel manifestările lor. Analizând această perspectivă, Gardner a dezvoltat conceptul de *inteligențe multiple*, iar Goleman - pe cel de *inteligență emoțională*.

„Situția a fost analizată deoarece elevii care aveau coeficientul de inteligență crescut întâmpinau dificultăți în integrarea socială sau în controlul emoțiilor. Dar și copiii care și-au conturat un anume stil de adaptare la situația nouă reușesc să-și însușească anumite concepte și conținuturi mai ușor” [5, p.139].

Importanța educației socio-emoționale la vârsta școlară.

Deși procesul structurării personalității se produce pe parcursul întregii vieți a individului, există unele perioade, unele vârste când acest program cunoaște o mai mare accentuare, implicând restructurări majore sau stabilizări parțiale. „Procesul transformativ al personalității este îndelungat, complex, multifazic și plurifactorial, el dispune de niveluri calitativ distincte, deosebite între ele prin diferențierea și specializarea interioară a componentelor personalității,

pe de o parte, dar și prin relațiile de interacțiune și interdependență realizate între structura internă și factorii externi, de mediu, pe de altă parte” [6, p. 427].

Prin aceste activități copiii se familiarizează cu viața societății, cu valorile acesteia, dar și cu nonvalori și kitsch. Activitățile amintite reprezintă un mijloc complex și foarte indicat pentru a lărgi și întări pregătirea practică a copiilor.

Creația artistic-plastică este un domeniu în care recunoașterea și folosirea energiei emoționale a creatorului are un rol primordial. A te monta în rezonanță cu emoțiile tale provocate de subiectul compoziției plastice și a le permite, prin „joc”, emoțiilor să prindă contur și culoare înseamnă a aduce în existență o lucrare originală. Creațiile copiilor pornesc de la ceea ce îi impresionează, de la ce îi înspăimântă sau ce le-a provocat emoții plăcute.

Participarea la activitățile organizate în perspectiva dezvoltării socio-emoționale se face pe baza liberei alegeri. Caracterul voluntar al acestor activități asigură participarea activă a copiilor la desfășurarea lor.

Conținutul acestor activități este și el diferit de acela al altor lecții, în sensul că este mai flexibil și mai variat. El se poate extinde asupra unor domenii variate ale științei, artei, tehnicii, culturii, depășind limitele planurilor și programelor unei clase, dar ținând cont de interesul participanților și de condițiile concrete ale mediului școlar. Caracterul practic al atelierelor de lucru permit analiza mediului familiar și transpunerea acestuia în idei inovative. Acest caracter practic îi apropie pe copii de viața reală, punându-i în contact cu opere de artă și valori veritabile.

Formarea independenței și inițiativei copiilor prin îndeplinirea sarcinilor pune în balanță aspecte ale temperamentului și ale creativității, prin stimularea competitivității între copii, facilitând astfel ultima etapă – creația artistică.

Aceste activități stimulează participarea copiilor pe baza interesului și a dorințelor copiilor. Dând un caracter mereu nou acestor activități, făcându-le atrăgătoare și variate, pornind de la interesul și atracția copiilor, cadrul didactic transformă aceste activități în adevărate mijloace educative, de socializare și de punere în contact cu arta. Potrivit acestor cerințe, pentru copiii de vârstă școlară mică sunt indicate activitățile artistice. Efectul formativ al acestora este cu atât mai mare cu cât ele reușesc mai bine să îi pună pe copii în situația de a lucra ei înșiși în toate formele de activitate și în toate etapele de desfășurare a lor. Stimulând activitatea și inițiativa copiilor sunt provocate bucurii, aceștia fiind obișnuiți să lucreze în grup.

Antrenarea copiilor în forme cât mai active în desfășurarea acestor activități constituie o importantă cerință de care depinde efectul formativ al activităților respective. Acțiunile în grup promovate (organizarea unui spectacol, a unei vizite, a unei expoziții) se bucură de o deosebită atenție, deoarece ele creează copiilor numeroase situații de colaborare în grup, influențând dezvoltarea multor însușiri necesare vieții sociale, cum sunt: solidaritatea, cooperarea, simțul de răspundere, sinceritatea, modestia, dar și recunoașterea socială a produselor realizate de ei, o confirmare a propriilor valori.

Valori ale culturii artistic-estetice obținute prin experiment.

În cadrul experimentului au fost aplicate mai multe jocuri de rol și atelierul de creație. S-a observat că în dezvoltarea comunicării un rol important îl are dinamica grupului. Astfel că pe parcursul activităților elevii au ajuns să se cunoască, iar comunicarea a devenind mult mai lejeră și copiii mai receptivi.

În cadrul atelierelor de creație, în care copiii au avut la dispoziție materiale didactice desprinse din viața cotidiană, am reușit să ating performanțe obiectivele propuse, iar copiii s-au simțit în siguranță, exprimându-se liber și creativ, reușind să descopere tehnicile pe care doream să ni le însușim.

În cadrul jocurilor de rol competitive am putut observa pe parcursul lor influențe ale stărilor emoționale asupra capacității de exprimare și de comunicare. Inițial am observat reticențe în exprimare, dar mulțumită susținerii acestor activități în mod frecvent atât în cadrul activităților, copiii au reușit să depășească starea competitivă cu risc emotiv și să-și canalizeze forțele constructiv, reușind performanțe care au crescut exponențial ca frecvență.

Din această perspectivă, jocurile de rol competitive au impus copiilor dezvoltarea capacității de concentrare a atenției pe sarcină și realizarea comunicării lejere în condiții nefamiliare.

O altă observație pe care am făcut-o realizând atelierelor de creație de a fost că atunci când sarcina se realiza pornind de la obiecte, fenomene, ființe familiare copiilor, momentele de ezitare erau mai rare, ajungând către sfârșitul anului să nu mai apară deloc. Acest fapt devine semnificativ atunci când copiii performanți sunt puși în situații de comunicare cu totul noi, iar efectele nu sunt cele preconizate. De aceea aș putea recomanda ca întotdeauna sarcina să debuteze în condiții cu care copilul, în special cel de vârstă școlară mică, este familiarizat, utilizând situații de învățare pe care le stăpânește, pentru a porni cu încredere spre o învățare în spirală, realizând în permanență corespondențe astfel încât achizițiile elevilor să fie de durată, iar sentimentul de bază să fie cel de încredere.

Comunicarea în cadrul grupului a devenit mult mai cenzurată din punct de vedere al aplicării rigorilor gramaticale către sfârșitul perioadei formative, tocmai pentru că așteptările lor față de ei înșiși s-au schimbat evoluând imperceptibil de la o zi la alta, dar cu schimbări majore pentru fiecare individ în parte. Ei au reușit să își valideze reușitele reciproc, dar și să se raporteze la valori comune, înțelegând diferența între estetic și inestetic. Capacitatea de transpunere a sinelui în situații diferite și identificarea soluțiilor au constituit elemente de bază în dezvoltarea psihosocială individuală cu impact asupra dezvoltării estetice a elevilor. Copiii au putut integra concepte de bază: binele, răul, dreptatea, justiția, frumosul. Datele centralizate au evidențiat evoluția copiilor în ceea ce privește dezvoltarea socio-emoțională, confirmându-se impactul dezvoltării lor psiho-emoționale asupra produselor artistice create, dar și în însușirea valorilor estetice ale societății. Se poate observa că atunci când activitatea a fost considerată veselă sau interesantă ei au reușit să depășească anumite bariere emoționale, adaptându-se mult mai rapid condițiilor propuse, venind cu soluții artistice inedite.

De asemenea, un alt factor care a sporit rapiditatea în formularea răspunsurilor și complexitatea acestora a fost gradul de familiaritate al materialului didactic utilizat și al situației propuse în sine. Astfel că în cadrul atelierelor de creație care au avut o anumită temă – animale, meserii, povești etc. – s-a putut ușor observa creșterea încrederii în sine a fiecărui participant la joc, chiar și dorința acestora de a prezenta creația proprie către ceilalți.

Concluzii. Cercetarea realizată a evidențiat rolul hotărâtor pe care îl are dezvoltarea psiho-socială a copiilor asupra formării elementelor culturii lor artistic-estetice, cu atât mai mult cu cât acest proces este direct dependent de mediul cultural, de metodele de exprimare oferite de adulți, de valorile cu care sunt familiarizați de acasă. Tocmai de aceea copiii trebuie observați și trebuie să li se depisteze din primele momente stereotipurile de comportament, ca să-i putem îndruma spre forme de reacție adecvate, și uneori spre abordarea operei de artă sau a creației artistice ca formă de refulare emoțională.

Bibliografie

1. ILUȚ, Petre *Sinele și cunoașterea lui – Teme actuale de psihosociologie*. Iași: Polirom, 2001, 224 p.
2. GOLU, Florinda. *Pregătirea psihologică a copilului pentru școală*. Iași: Polirom, 2009, 216 p.
3. PÂSLARU, Vlad *Prolegomene pentru o didactică a artei*. Chișinău: Prolibra, 2017. 73 p,
4. SITARU, L.M., CRISTEA, T.C., MOISE, E.A. *Socializarea-individului-ca-proces-psihosocial*, [online], [citat 17.03.2023] <https://www.scribd.com/doc/47351395/Socializarea-individului-ca-proces-psihosocial>
5. STÂNCIULESCU, Elisabeta, *Teorii sociologice ale educației*. Iași: Polirom, 1996, 222 p.
6. ZLATE, Mielu, *Fundamentele psihologiei*. București: Editura Universitară, 2006. 461 p.

CZU: 37.02+37.04

ÎNVĂȚAREA VIZIBILĂ – PRIORITATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL MILENIULUI III

*Ciobîcă Paula Tamara
UPSC "Ion Creangă"*

Colegiul „Andronic Motrescu Rădăuți”, România

ORCID: 0009-0009-0100-8147

Adnotare

Acest articol prezintă: fundamentarea conceptului de învățare vizibilă ca prioritate în învățământul românesc al mileniului III, în scopul eficientizării calității activității de predare- învățare- evaluare și rolul cadrului didactic în promovarea acestui principiu inovator, statutul profesorului în cadrul învățării vizibile și impactul pe care instrumentele de învățare vizibilă le au asupra performanței elevilor, aceasta devenind modalitatea eficientă prin care dascălul formează, educă, învață.

Cuvinte-cheie: învățare vizibilă, profesor, elev, instrumente, performanță, calitate.

Annotation

This article presents: substantiating the concept of visible learning as a priority in the Romanian education of the 3rd millennium, in order to improve the quality of the teaching-learning-evaluation activity and the impact that the teaching staff in promoting this innovative principle, the status of the teacher within visible learning tools have on the students' performance, this becoming the effective method by which the teacher shapes, educates, teaches.

Keywords: visible learning, teacher, student, tools, performance, quality.

Învățarea vizibilă este un fundament care se concentrează pe asigurarea unui mediu educațional în care elevii sunt angajați activ în propriul proces de învățare și sunt capabili să își demonstreze progresul în mod vizibil. Această abordare se bazează pe faptul că elevii devin mai motivați și mai implicați în învățare dacă au o înțelegere clară a așteptărilor și a ceea ce trebuie să realizeze.

Învățarea vizibilă pune un puternic accent pe metodele de evaluare și pe feedback, așa încât elevii să poată vedea în mod evident, constant și permanent unde se află și ce trebuie să facă pentru a-și îmbunătăți performanța. Acest lucru poate fi realizat doar dacă profesorul va stabili obiective precise, va organiza examinări formative și va folosi tehnici de interevaluare și autoevaluare.